

Wandelpuzzeltocht

Afstand:
6 km

Hoogtepunten:

- De Moriaan
- Historisch puthuis
- Sint-Cathrien-of-Kruiskerk
- Stedelijk Museum
- Noordbrabants Museum
- Museum Slager
- Sint Jacobshof
- Jheronimus Bosch Art Center
- Oeteldonks Gemintemuzejum
- Sint-Janskathedraal
- Citadel
- Drakenfontein
- Bolwerk Sint-Jan
- Zoete Lieve Gerritje

's-Hertogenbosch

Wandelpuzzeltocht door 's-Hertogenbosch

Welkom in de stad van Jheronimus Bosch!

- In deze wandelpuzzeltocht van ongeveer 6 km worden 26 multiple choice vragen gesteld over allerlei interessante bezienswaardigheden die je op je route door 's-Hertogenbosch zult tegenkomen. De antwoorden op deze vragen zijn soms eenvoudig te vinden op informatieborden die vlak bij - of tegen de gevel van - de desbetreffende bezienswaardigheid zijn aangebracht. Er zijn echter ook een aantal vragen die je niet zo maar 1-2-3 kunt beantwoorden. Hierbij is het de bedoeling dat je de bezienswaardigheid, het museum of attractie daadwerkelijk bezoekt óf raad vraagt bij de VVV c.q. de plaatselijke bevolking. Uiteraard staat het je vrij om het internet te raadplegen. Kortom: Aan jou de keuze hoe je de puzzeltocht maakt!
- Het is niet noodzakelijk om de wandelpuzzeltocht vanaf vraag 1 te doorlopen. Je bepaalt zelf bij welke vraag je wilt beginnen;
- In de puzzel kom je achter de antwoorden bij vraag 14 t/m 26 de volgende notatie tegen: A<getal> -> P<getal>. Voorbeeld: A3 -> P7. Dit betekent dat de letter achter het antwoord op vraag 3 de 7^e letter vormt van de oplossing van deze wandelpuzzeltocht (NB: De letter "A" staat voor "Antwoord", de "P" voor "Positie");
- De tocht kan het beste in de periode **april t/m half oktober** worden gemaakt. De kans dat alle toeristische voorzieningen open zijn, is dan het grootst.
- Alle antwoorden van deze wandelpuzzeltocht kun je terugvinden op:
<https://www.puzzeltochtonline.nl/wandelpuzzeltochten/nederland/noord-brabant/den-bosch/antwoorden>
- Heb je vragen over deze wandelpuzzeltocht?
Laat het ons weten via: info@puzzeltochtonline.nl.
- We wensen je veel plezier toe bij het maken van deze wandelpuzzeltocht!

Vaatochtje door het centrum van 's-Hertogenbosch

Belduna

Legenda

- Routebeschrijving puzzeltocht
- Toeristische informatie

Gemeentewapen
's-Hertogenbosch

Colofon

Tekst, fotografie en vormgeving:
Copyright puzzeltocht:

Marco Durieux
©2018-2022 Belduna

We beginnen onze toeristische wandelpuzzeltocht bij de VVV aan de Markt 77. Haar kantoor is gevestigd in "**De Moriaan**": één van de oudste bakstenen huizen van Nederland.

1. Wie liet, volgens de overlevering, in 1220 De Moriaan bouwen?
a. Jan I van Brabant	S
b. Jan II van Brabant	W
c. Hendrik I van Brabant	I
d. Johanna van Brabant	U

Midden op de markt bevindt zich een replica van het **historische put-huis** dat hier tot 1522 heeft gestaan. Op dit gebouwtje zijn een aantal heraldische wapenschilden aangebracht.

2. Aan wie behoort het wapenschild in de afbeelding rechts toe?
a. Aan het huis Habsburg	N
b. Aan het bisdom 's-Hertogenbosch	S
c. Aan Paus Adrianus VI (1459-1523)	R
d. Aan het hertogdom Brabant	F

Op het adres Markt 1 bevindt zich het statige **stadhuis** van 's-Hertogenbosch.

3. In welk jaar werd de toren van het stadhuis gebouwd?
a. 1627	A
b. 1650	E
c. 1670	H
d. 1679	W

We verlaten de Markt en komen terecht op de Schapenmarkt. Enkele meters verderop zien we op een sokkel het beeld van een **gouden leeuw** staan.

4. Waar herinnert deze gouden leeuw ons aan?
a. Aan het beleg van 's-Hertogenbosch in 1629	P
b. Aan de legendarische herberg "De Gouden Leeuw" die in 1919 werd gesloopt	D
c. Aan de bevrijding van Den Bosch op 27 oktober 1944	E
d. Aan het hertogelijk munthuis van Brabant dat in 1795 werd gesloten	V

De Schapenmarkt gaat over in de Vughterstraat. Na een kleine 150 meter slaan we linksaf de Sint Jorisstraat in. Circa 50 meter verderop wandelen we rechtsaf het smalle Kruisbroedersstraatje in. Dit straatje komt uit op het Kruisbroedershof. Hier bevindt zich de **Sint-Cathrien-of Kruiskerk**.

5. Welke bouwstijl heeft deze kerk?
a. Neoclassicisme	T
b. Gotiek	A
c. Neo-Byzantijns	E
d. Classicisme	J

Aan de zuidoostzijde van het Kruisbroedershof komen we uit op de Spinhuiswal. Deze drukke weg steken we voorzichtig over. Recht voor ons zien we **Bastion Oranje** liggen. Dit is het laatste bastion dat aan de vesting van 's-Hertogenbosch werd toegevoegd. In het ondergrondse **informatiecentrum "Bastionder"** bevindt zich de **"Boze Griet"**.

6. Wat wordt bedoeld met "Boze Griet"?
- a. Het is de naam van een beroemd schilderij van Pieter Bruegel de Oude uit 1561 M
  - b. Het is de naam van het skelet van een uitgestorven zoetwatervis van 75 cm lang die tot aan het begin van de 20^e eeuw voornamelijk voorkwam in het Brabantse riviertje de Dommel S
  - c. Het is de naam van een uiterst zeldzaam historisch kanon in Europa uit de 16^e eeuw E
  - d. Het is de bijnaam van een gouden dukaat die in het jaar 1584 werd geslagen door het hertogdom Brabant. IJ

Aan de overkant van Bastion Oranje, op het adres Spinhuiswal 1, vinden we het fraaie **Voormalig Refugiehuis der Abdij** uit het begin van de 16^e eeuw.

7. Welk woord staat vermeld op de voorgevel van dit huis?
- a. Rechtvaardigheid Z
  - b. Deugdzaamheid A
  - c. Gestrengheid N
  - d. Vroomheid V

We wandelen door de Prins Bernhardstraat en slaan na 160 meter rechtsaf De Mortel in. Na enkele meters zien we aan onze linkerhand de moderne gevel van het **Stedelijk Museum 's-Hertogenbosch**.

8. In welke kunstvormen is dit museum gespecialiseerd?
- a. Glas-in-lood en keramiek U
  - b. Keramiek en sieraden Z
  - c. Sculpturen en glas-in-lood T
  - d. Sieraden en sculpturen S

We lopen door het museum, langs restaurant "de MuseumBrasserie", naar het **Noordbrabants Museum**.

9. Welke functie heeft de locatie waar dit museum zich bevindt, nooit gehad?
- a. Hertogelijk paleis I
  - b. Jezuïetenklooster G
  - c. Militair Gouvernement D
  - d. Gouvernementspaleis A

We verlaten het Noordbrabants Museum en komen op het voorplein uit. Nadat we de poort, recht voor ons, zijn uitgelopen, slaan we linksaf. Dit is de Verwerstraat. Aan het einde van deze straat wandelen we rechtsaf de Fonteinstraat in. Deze gaat over in de Krullartstraat. Aan het einde van deze straat slaan we rechtsaf de Kerkstraat in. Na iets meer dan 100 meter zien we aan onze linkerhand de Sint-Janskathedraal. Deze machtige basiliek zullen we op een later moment binnen onze puzzeltocht uiteraard met een bezoekje gaan vereren! Nu laten we de kathedraal links liggen en komen terecht in de Choorstraat. Op huisnummer 8 bevindt zich het **museum** van de beroemde Bossche schildersfamilie **Slager**.

10. Wie van de familie Slager specialiseerde zich in het schilderen van landschappen, stillevens, bloemstukken en portretten?
a. Jeanette Slager (1881-1946)	O
b. Corry Slager (1883-1927)	C
c. Suze Slager-Velsen (1883-1964)	V
d. Marie Slager-van Gilse (1891-1968)	E

We vervolgen onze tocht door de Choorstraat. Aan het einde van deze straat slaan we rechtsaf de Papehulst in. Deze straat gaat over in het Nachtegaalslaantje. Deze komt uit op de Hekellaan. We wandelen linksaf en na 100 meter opnieuw linksaf. We bevinden ons in de Bethaniestraat. Op huisnummer 4 bevindt zich het **Groot Tuighuis**.

11. Welke onderwerpen over de Bossche geschiedenis staan centraal in dit tuighuis?
a. Oorlog en verzet	Z
b. Katholicisme en politiek	A
c. Archeologie en bouwhistorie	N
d. Handel en nijverheid	W

We wandelen de Bethaniestraat uit en buigen schuin naar links de Monseigneur Prinsenstraat in. Aan onze linkerhand zien we de dubbele poort naar de rustieke **Sint Jacobshof**.

12. Hoe heet de stijl waarin deze hof is gebouwd?
a. Amsterdamse School	B
b. Art Deco	N
c. Traditionalisme	T
d. Delftse School	P

Zodra we de hof hebben verlaten, zien we recht voor ons de voormalige Sint-Jacobskerk. Hierin is sinds 2007 het **Jheronimus Bosch Art Center** gevestigd: Eén van de topattracties in 's-Hertogenbosch.

13. Wat kun je niet zien in het Jheronimus Bosch Art Center?
a. Het originele schilderij "Sint-Christoffel" van Jheronimus Bosch	D
b. Een reconstructie van een voormalig astronomisch kunstuurwerk uit de Sint-Janskerk	H
c. Het atelier van Jheronimus Bosch dat vroeger aan de Bossche Markt was gelegen	I
d. Een collectie unieke wandtapijten met details uit het werk van Jheronimus Bosch	B

TIP: Wil je genieten van één van de mooiste panorama's van de binnenstad van 's-Hertogenbosch? Neem dan eens de lift omhoog in de toren van het Jheronimus Bosch Art Center!

Nadat we het Jheronimus Bosch Art Center hebben verlaten, gaan we linksaf de Hinthamerstraat in. Na iets meer dan 20 meter wandelen we rechtsaf de smalle Schilderstraat in. Na 70 meter, waar de Schilderstraat iets naar rechts afbuigt, slaan we linkaf een smal voetgangerspad in. Aan het einde van dit pad zien we het **Oeteldonks Gemintemuzeum**.

14. Welke kleuren heeft de vlag van Oeteldonk van boven naar beneden?
- a. Rood, zwart, wit A8 -> P5
  - b. Zwart, rood, geel A8 -> P3
  - c. Wit, geel, zwart A8 -> P10
  - d. Rood, wit, geel A8 -> P12

Nadat we het Oeteldonks Gemintemuseum hebben verlaten, slaan we 3x linksaf en lopen vervolgens onder de **Zusters van Orthenpoort** door.

15. In welk jaar stichtte Jan van Orthen het Zusters van Orthenklooster?
- a. 1399 A10 -> P8
  - b. 1409 A10 -> P11
  - c. 1419 A10 -> P6
  - d. 1429 A10 -> P3

We vervolgen onze weg en komen na 80 meter weer in de Hinthamerstraat uit. Hier gaan we naar rechts. Op huisnummer 94 bevindt zich het **Zwanenbroedershuis**.

16. Welke broederschap woont tot op de dag van vandaag in dit huis?
- a. De Broederschap van de Levende Rozenkrans A4 -> P13
  - b. De Broederschap van de Heilige Familie A4 -> P11
  - c. De Broederschap St. Pieterspenning A4 -> P6
  - d. De Illustre Lieve Vrouwe Broederschap A4 -> P1

Na enkele meters zien we aan onze linkerhand opnieuw de monumentale **Sint-Janskathedraal**. Vlak achter de drempel van de noordelijke ingang bevindt zich in de vloer een gedenksteen die verwijst naar Jheronimus Bosch.

17. Wat was de oorspronkelijke achternaam van deze bekende kunstschilder?
- a. van Aken A12 -> P3
  - b. van Brabant A12 -> P9
  - c. van Alphen A12 -> P10
  - d. van Nieuweghen A12 -> P2
18. Aan welke eretekens vóór het hoogaltaar kun je zien dat de Sint-Janskathedraal de eretitel "basiliek" mag voeren?
- a. Aan een gouden bisschopsstaf en een geel-witte bisschopsvaandel A7 -> P1
  - b. Aan een zilveren duif en gekruiste sleutels A7 -> P7
  - c. Aan het pauselijke wapen en een bisschoppelijke oorkonde A7 -> P12
  - d. Aan een geel-rode parasol en een belletje A7 -> P8

NIEUW!!!

Ontdek Nederland!

Een taalafhankelijk familie- en strategisch spel in één doos voor vele uren speelplezier!

Ontdek Nederland!

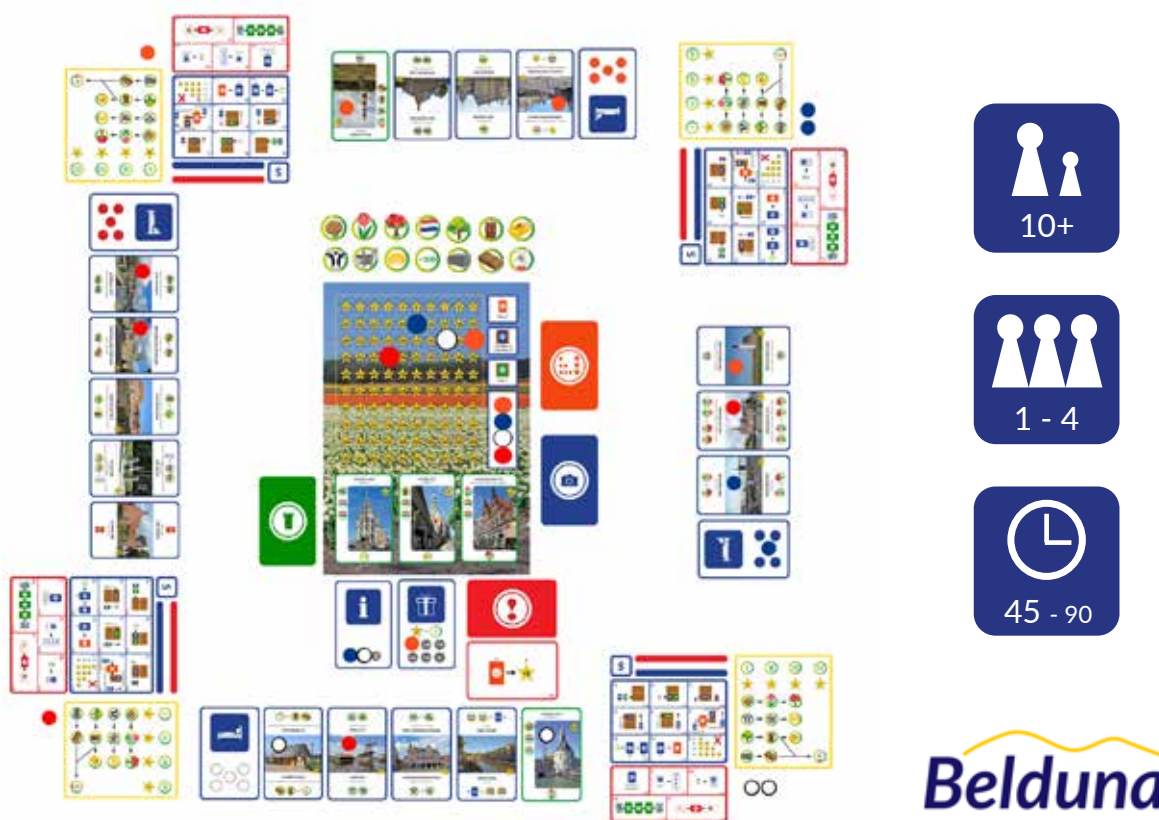
Bezoek de mooiste plekjes van Nederland en verzamel zoveel mogelijk tegeltjes met typisch Nederlandse producten, zoals: de tulp, de kaas, de klomp en de windmolen.

Familiespel:

De speler die alle 8 tegeltjes op zijn geheime gele bonuskaart heeft verzameld én tevens de meeste overwinningpunten heeft behaald, wint het spel!

Strategisch spel:

De speler die een vooraf bepaald aantal oranje kaarten met toeristische bestemmingen heeft verzilverd én tevens de meeste overwinningpunten heeft behaald, wint het spel!

Ook graag een exemplaar van dit bordspel bestellen?

1. Laat het ons **vóór 1 augustus 2022** weten via:
https://www.puzzeltochtonline.nl/bordspel_ontdek_nederland;
2. Zodra de prijs van ons bordspel "Ontdek Nederland" bekend is, zullen we je hierover per e-mail informeren en kun je vanaf dat moment je bestelling definitief plaatsen via: https://www.puzzeltochtonline.nl/bordspel_ontdek_nederland;
3. Bij voldoende belangstelling zullen we overgaan tot productie van ons bordspel en ontvang je van ons per e-mail een bericht om het verschuldigde bedrag voor je bestelling **binnen 14 dagen** aan ons over te maken.

Vlak naast de noordelijke ingang van de Sint-Janskathedraal bevindt zich het **Sint-Jansmuseum “De Bouwloods”**.

19. Welk soort steen wordt niet gebruikt bij het maken van versieringen voor de Sint-Janskathedraal?
- a. Tufsteen A3 -> P9
  - b. Leisteen A3 -> P13
  - c. Kalksteen A3 -> P10
  - d. Zandsteen A3 -> P5

We vervolgen onze puzzeltocht door de Hinthamerstraat. Na 40 meter wandelen we rechtsaf de Sint-Josephstraat in. Op huisnummer 15 zien we de voormalige Sint-Josephkerk die tegenwoordig dienst doet als partycentrum “**De Orangerie**”.

20. Welke patersorde bewoonde de Sint-Josephkerk en het aangrenzende klooster van 1855 tot 1971?
- a. De patersorde van de Redemptoristen A9 -> P4
  - b. De patersorde van de Cisterciënzers A9 -> P7
  - c. De patersorde van de Norbertijnen A9 -> P11
  - d. De patersorde van de Karthuizers A9 -> P2

We wandelen verder door de Sint-Josephstraat en komen terecht bij de hefbrug over de Zuid-Willemsvaart. Deze steken we over. We bevinden ons nu in de van Berckelstraat. Net voor de brug over de Aa gaan we linksaf de Kasterenwal op. Na ongeveer 200 meter zien we aan onze linkerhand het kruishuis. Kort daarna steken we de Citadellaan over en slaan meteen linksaf. Een kleine 50 meter verderop gaan we, net voor de brug over de Zuid-Willemsvaart rechtsaf en wandelen naar de **citadel** uit de 17^e eeuw.

21. Welke bijnaam had de citadel vroeger?
- a. Prinsenbril A6 -> P5
  - b. Spaanse bril A6 -> P10
  - c. Hertogenbril A6 -> P3
  - d. Papenbril A6 -> P2

We keren terug naar de Citadellaan en gaan rechtsaf de brug over. Na deze brug gaan we wederom rechtsaf en lopen langs de Zuid-Willemsvaart. Na circa 150 meter steken we de hefbrug over de Haven over en wandelen linksaf de Brede Haven in. Aan het einde van deze weg slaan we rechtsaf de Visstraat in. Na de brug over de Dommel bevinden we ons op de Stationsweg. Ongeveer 120 meter verderop zien we de **Drakenfontein** voor ons.

22. Waar dankt deze fontein haar naam aan?
- a. Aan de bijnaam van Den Bosch: ‘(onoverwinnelijke) Moerasdraak’. Deze naam heeft de stad gekregen door zijn ligging in een drassige omgeving. Deze vormde een goede barrière tegen aanvallen, omdat dit gebied ook nog onder water gezet kon worden. A11 -> P11

- b. Aan Jonkheer Paulus Jan Bosch van Drakesteijn (1825-1894), Commissaris van de Koning in Noord-Brabant. Na zijn overlijden laat hij geld na aan de Gemeente 's-Hertogenbosch om de fontein te bouwen als bron van schoon drinkwater, ter herinnering aan zijn eerder overleden vrouw en dochters. A11 -> P5
- c. Aan de voormalige gevangenis "Draekenpoort". Deze werd in 1868 gesloopt om de bouw van het eerste spoorwegstation van Den Bosch mogelijk te maken. A11 -> P7
- d. Aan het Draekenveld. Dit was de locatie waar de hoofdmacht van het leger van de Nederlandse Republiek o.l.v. Frederik Hendrik, Prins van Oranje, tijdens het beleg van 's-Hertogenbosch in 1629 gelegerd was. A11 -> P3

Op Stationsweg 24 bevindt zich **Banketbakkerij Jan de Groot**: Specialist in echte Bossche Bollen en Bossche Kussen.

23. Wat is een "Bossche Kus"?

- a. Een ronde tompoes A5 -> P12
- b. Een gevulde bonbon A5 -> P7
- c. Een roze kaastaart A5 -> P3
- d. Een honinggebakje met slagroom A5 -> P9

We lopen terug over de Stationsweg naar het centrum. Net voor de brug over de Dommel wandelen we rechtsaf de Van der Does de Willeboissingel in. Op huisnr. 12 bevindt zich het **Stadsklooster San Damiano**. Tot 1 augustus 2018 bevond zich in dit religieuze gebouw het Kapucijnenmuseum.

24. Wat is een kapucijn?

- a. Een spitse kap A1 -> P10
- b. Een soort erwt, maar dan groter van omvang en met meer smaak A1 -> P8
- c. Een gekromde flap die aan de kraag van een jas kan zitten A1 -> P11
- d. Een Italiaanse manier van koffiebereiding A1 -> P6

We vervolgen onze weg over de Van der Does de Willeboissingel totdat we links een wandelbrug ("De Mariabrug") over de Dommel zien. Hier gaan we overheen en slaan daarna meteen linksaf de Sint Jansingel in. Na 120 meter zien we links langs de Dommel het **Bolwerk Sint-Jan** liggen. Hier bevindt zich het **Informatiecentrum Sint-Jan**.

25. In welke poort is dit informatiecentrum gevestigd?

- a. De Koepoort A13 -> P9
- b. De Heusdenerpoort A13 -> P2
- c. De Boompoot A13 -> P10
- d. De Pijnappelsche Poort A13 -> P12

Komende vanaf het Bolwerk Sint-Jan steken we de Sint Jansingel over en wandelen de Sint Jansstraat in. We zijn nu aangekomen in het oudste gedeelte van 's-Hertogenbosch. Na 50 meter zien we links van het bruggetje het beeldje van **Zoete Lieve Gerritje** staan.

26. Wat heeft Zoete Lieve Gerritje in haar rechterhand?

- a. Een Bossche bol A2 -> P9
- b. Een haan A2 -> P6
- c. Een boodschappenmandje A2 -> P12
- d. Een fles jenever A2 -> P1

Dit was de laatste vraag van onze wandelpuzzeltocht door het historische centrum van 's-Hertogenbosch. Je hebt nu in totaal 13 letters én 13 letterposities verzameld. Deze vormen gezamenlijk de naam van een top-attractie in 's-Hertogenbosch.

Weet jij om welke topattractie het gaat? Vul deze tot slot hieronder als oplossing in.

Succes!

OPLOSSING:

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----	-----	-----	-----

Het oude centrum van 's-Hertogenbosch is prachtig opgeknapt. Graag willen we je dit laten zien door niet rechtstreeks terug te wandelen naar de VVV op de Markt maar via een kleine omweg:

Vanaf het beeldje van Zoete Lieve Gerritje lopen we zuidwaarts de Molenstraat in. Bij de eerste straat gaan we linksaf de brug over het Uilenstraatje in. Aan het einde van dit straatje wandelen we rechtsaf de Postelstraat in. Bij de eerste straat gaan we links het smalle Begijnstraatje in. We slaan links af en bevinden ons nu in de Snellestraat. We nemen de eerste straat rechts. Dit is de Minderbroedersstraat. Bij de eerste straat slaan we linksaf de Dode Nieuwstraat in. Na 80 meter slaan we rechtsaf en wandelen door het Tweede Korenstraatje naar de Hooge Steenweg. Schuin rechts voor ons zien we het VVV-kantoor, het begin- en eindpunt van onze wandelpuzzeltocht door 's-Hertogenbosch.

We hopen dat we je met deze puzzeltocht een leuke dag in het historische centrum van 's-Hertogenbosch hebben bezorgd!

Vond je deze toeristische puzzeltocht leuk?

Probeer dan ook deze eens:

Wandelpuzzeltocht: Breda

Afstand: 6 km

Bezienswaardigheden:

o.a. Miniaturen- en Poppenhuismuseum, Begijnhof, Stedelijk Museum, Park Valkenberg met Nassau-Baroniemonument, Kasteel van Breda, Spanjaardsgat, Sint Anthoniuskerk, Grote of Onze-Lieve-Vrouwe-kerk.

Wandelpuzzeltocht: Willemstad

Afstand: 1,5 km

Bezienswaardigheden:

o.a. Vesting, d'Orangemolen, Koepelkerk, Mauritshuis, Oude raadhuis.

Disclaimer:

Belduna stelt zich aansprakelijk noch voor enige schade onverhoopt ontstaan door onjuiste informatie in deze puzzeltocht, noch voor schade aan jouw persoon, je medegenoten, je eigendommen of aan derden tijdens het maken van deze puzzeltocht.